

en el nom català).

Panadisses, V. *Pan*

PANADO, -ADA, PANAL etc.

Grup de noms valencians, complex i segurament mixt, que assenyalen, però serà prudent deixar en estudi, sense veure clars els orígens.

El Panado, Barranc del te. d'Alfarb (XXI, 32.14); Molí de *La Panada* te. Cabanes de l'Arc (XX, 126.25). Potser mossàrab de PINNETUM, -ETA, col·lectiu de PINNA 'penya' arab. *pānāto*, -a, i cf. Racó de *Panera* te. Alberic (XXI, 116.18); *Panal*: Rajolar del ~, te. Alcora 15 També podrien ser derivats semblants de PINNA. Però s'entreveuen altres possibilitats, amb *Panada* var. *Sa Panada* mall. te. *Binissalem*, on em diuen que van a fer berenades (XL, 42.12) (doncs deriv. cat. de *pā*). Afegim-hi *Els Paneros* (NP?) a Castelló Pna. 20 (XXIX, 32.8), *Mas de Panerot* a Benicàssim (XXIX, 135.1). Canal de *Panano* te. Guardamar (XXVI, 146.12).

Panar, V. *Pan Pandolit*, var. de *Plandolit* (nota a 25 l'art. *Pla*) *Pändols*, *Pandet*, V. *Pan Paniello*, V. *Pan Paniportes*, V. *Paiporta*

PANISSARS

«Camps plantats de panís»: (*DECat.* VI, 228a46-52).

Coll de Panissars, coll de l'Albera que separa el Vallespir de l'Alt Empordà, en els termes del Portús i de la Jonquera, memorable per la batalla de 1298. 35

DOC. ANT.: 878: *Panoniore*s; 881: *Paneniore*s (semblen lectures errònies per *Panessiare*s); 1011: *Panessiare*s; 1097: *Panizariis*; 1302: *Panisariis* (Alart, *Not. Hist. Comun. Rouss.*, 67-68); 1312: *Collis de Panissars* (Finke, *A. A.* I, 346); 1359: *La Pobla de Panicars* (*CoDoACA* XII, 128); 1435: *Panissas* (Alart, *Doc. Geogr. Hist.*, 84).

PARÒNIMS. *Panissars*, mas, en el terme de Vilanova de Sau (Cor., 1968).

Mas de Panissares, a la Vall d'Alba (XXVIII, 168.21); 45 *Molí de Panissares*, a Lluçena (XXIX, 99.21). Representants mossàrabs.

Cal Panissa, a Riner (XLVI, 110.47). J. F. C.

Panno, V. *Pagna Pano*, V. *Pan Panoleda*, var. 50 de *Plandolit* (nota a l'art. *Pla*)

PANTALEU

Illot balear i els seus homònims.

1) *El Pantaleu* no és gaire més que un illot, prop de la costa NE. de Mallorca, a la sortida del freu de la Dragonera i abans del Port Andratx, te. S'Arracó.

5 PRON. LOCAL: *æs pãntalẽu* (Masc. 23e5; *AlcM*); i enq. de 1963 etc. al Port d'Andratx, (XL, 165-170).

MENCIONS ANT. Cròn. de Jaume I: «--- La Dragonera --- e prop de la terra un puget que no's tenia 10 ab la terra, que havia nom *Pantaleu*» (§ 58); «--- fo ayxí emprès que --- reposassen en aquel pug *del Pantaleuc*; e --- vench un sarrahí qui havia nom Alí de la *Palomera*, nadan, a Nós ---» (§ 59, Ag. 95, 97.7). També Desclot: «arribaren a la primera terra de la ylla, qui ha nom la *Palomera* --- e lo rey 15 avallà en una illeta qui à nom *lo Pantaleu*», «davant la illa *del Pantaleu*» (§§ 34, 35, *NCL* II, 94, 95.44; Coroleu, 72). Jaume III de Mallorca, en intentar apoderar-se de l'illa el 3-v-1343, també desembarcà en *el Pantaleu* (J.M. Bover *B.Escr.Bal.* § 574); 1683: *Pentaleu*, mapa Mut (*BSAL* I, p. xxx, 4); 1785, *Pantaleu* en el m. Despuig.

2) *Pantaleu* partida, amb un barri de cases en terme d'Andratx, que duu igualment el nom de *Pantaleu* (Masc. 23D11, 25E5). Notem que (1) i (2) són llocs ben separats —uns 5 k.—, i amb serrats i comellars entremig, i (2) és a la part interna del te. d'Andratx, (sense gaire contacte amb la mar): també està separat, si bé no tant de l'altra costa de Mallorca, del 30 Nord, dita Costa «des Grecs», que és immediata a l'ENE., del freu de la Dragonera (Masc. 23D5), però res d'hel·lènic en això: és el portell per on s'escolen les ràfegues del gregal «les ventades del grec».

Diversos punts (que posem de relleu en l'art. *Pantaleu* del vol. I, 21-2 i que havien cridat l'atenció a molts) han fet pensar en un origen grec (així mateix *DECat.*, s.v. *estell*, *saluet*, *tenassa*); si bé és clar que no ve de *πέντε λαός*; com diu A.M. Alcover (*BDLC.*, XIV, 30), amb mal grec: vol dir: *πεντέ λαοί* (o *λεώς*) 'cinc pobles' [!]. Més seriós semblaria relacionar amb el nom de l'illa *Pantelleria* (entre Sicília i la costa d'Àfrica), com fa *AlcM*;¹ imaginàvem, doncs, que el Pantaleu pogués venir d'un *νησίον παναθηναίων* 'illot consagrat a Pal·las Atena', amb evolució fonètica ben paral·lela. Però cal deixar-ho córrer, tenint en compte que hi ha diversos homònims no relacionables amb la navegació dels grecs antics. Car ni tan sols són a la vora del mar: ja no, en primer lloc, el (2).

Era només la inicial *Pan(t)-* el que feia caure (i ens influïa a tots) en la dèria del grec,² però és grec de vernís només (com en el NP *Pantaleon*), i com demostra ja la repetició.

3) *Pantaleu* llogaret del B. Emp., agre. al te. de Palau-sator.

55 MENCIONS ANT. 1036 i 1040: «lo lloch anomenat *Pantaleu*, de la parr. de St. Feliu de Buada» (*BABL*